

Теоретичні підходи до визначення суті та природи кризи підприємства

Теоретические подходы к определению сущности и природы

кризиса предприятия

Theoretical approach of definition essence crisis of the enterprise

***Ключові слова:** криза, теоретичні підходи до визначення кризи, кризові явища.*

***Ключевые слова:** кризис, теоретические подходы к определению кризиса, кризисные явления.*

***Key words:** crisis, theoretical approach of definition essence crisis, crisis phenomena.*

Розглянуто сутність кризи і теоретичні підходи до визначення суті кризи підприємства

Рассмотрено сущность кризиса и теоретические подходы к определению кризиса на предприятии

Considerate essence crisis and theoretical approach of definition essence crisis of the enterprise.

Кожне підприємство має свій життєвий цикл, на протязі якого щоденно можуть виникати проблеми, спроможні породжувати кризи. Криза – це завжди скрутний, важкий і небезпечний стан для підприємства, який ставить під загрозу його існування. Кризи не плануються і є небажаним природним явищем. У ринковому середовищі виживають найбільш життєздатні суб'єкти господарювання, які можуть миттєво реагувати на зміни ринкової ситуації, що стимулює ефективність виробництва. Р. Акоф у своїй роботі «Планування майбутнього корпорації» зауважив, що «без боротьби немає розвитку». По відношенню до підприємств це означає, що очисна сила кризи потрібна кожному із них точно так, як і стабільний спокійний розвиток.

У перекладі з грецької «crisis» означає перелом, тобто якісна зміна процесу, що характеризується зміною у стані розвитку системи. В основному це перехід від стабільного розвитку до небезпечного, загрозливого, який супроводжується погіршенням всіх показників діяльності. Наслідки кризи завжди мають негативний характер і для самого підприємства, і для структур, що його оточують. Тому таке явище як криза досліджується багатьма вітчизняними і зарубіжними авторами як на макро так і мікрорівні ринкової економіки. В економічній літературі зустрічається багато прикладів класифікації криз за видами, функціями, наслідками, періодами протікання, структурними формами, масштабами охоплення та інших. В останні роки велика увага приділяється дослідженню антикризового фінансового управління, яке супроводжується обґрунтуванням сутності антикризових заходів, антикризової політики, формування антикризового механізму тощо. В таблиці надаються підходи до визначення поняття «криза», які розглядаються на мікрорівні економіки.

Теоретичні підходи до визначення поняття «криза»

№ з/п	Автор і джерело даних	Суть визначення
1	Антикризисное управление: от банкротства – к финансовому оздоровлению / Под ред. Г.П. Иванова. – М.: Закон и право: ЮНИТИ, 1995. – 317 с.	«...це крайнє загострення суперечностей у соціально-економічній системі (організації), що загрожує її життєстійкості в навколишньому середовищі» (с. 12)
2	Антикризисное управление: Учебник / Под ред. Э.М. Короткова. – М.:ИНФРА – М.: 2000. – 432 с.	«...закономірність, що властива підприємству в умовах ринку» (с. 164)
3	Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. Т.1. – Киев.: Ника-Центр, 1999. – 590 с.	«... стан, при якому господарюючий суб'єкт нездатний здійснювати фінансове забезпечення своєї господарської діяльності» (с. 14)
4	Большой экономический словарь /Под ред. А.Н. Азриалаяна. – 2-е изд. доп. и перераб. – М.: Институт новой экономики, 1997. – 864 с.	«... небезпечний стан, перелом в діяльності підприємства» (с. 292)
5	Василенко В.О. Антикризове	«...об'єктивне явище в соціально-економічній

	управління підприємством: Навч. посібник. – Київ: ЦУЛ, 2003. – 504 с.	системі, в основі функціонування і розвитку якої лежить керована діяльність людини» (с. 18)
6	Ожегов С.И. Словарь русского языка / Под ред. чл. кор. АН СССР Н.Ю. Шведовой. – 18-е изд., стереотип – М.: Рус. яз., 1986. – 797 с.	«...скрутний важкий стан, що ставить під загрозу існування підприємства» (с. 263)
7	Теория и практика антикризисного управления: Учебник для вузов / Г.З. Базаров, С.Г. Беляев, Л.П. Белых и др.; под ред. С.Г. Беляева. – М.: Закон и право, ЮНИТИ, 1996. – 468 с.	«... це небажане, обмежене за терміном явище, здатне перешкодити та унеможливити подальше функціонування підприємства»
8	Чернявський А.Д. Антикризисное управління фірмою: Навч. посібник. – К.: Зовнішня торгівля, 2005. – 328 с.	«...ситуативна характеристика функціонування будь-якого суб'єкта, що є слідством невизначеності в його зовнішньому і внутрішньому середовищах» (с. 17)

Звичайно, всі вище названі підходи до визначення поняття «криза» не є вичерпними, існує багато інших. Але аналіз наукових досліджень у галузі кризових ситуацій показав, що найбільш узагальнюючим є визначення кризи, що порівнюється з надзвичайною, несподіваною і непередбачуваною ситуацією, яка завжди супроводжується дестабілізацією і загрожує нормальному розвитку підприємства.

Література:

1. Лігоненко Л.О. Антикризисное управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій / Л.О. Лігоненко. – К.: КНТЕУ, 2001. – 580 с.
2. Бланк И.А. Антикризисное финансовое управление предприятием.: [учеб. пособ.] / И.А. Бланк. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2008. – 672 с.